

روش آموزش قرائت

همان طور که می‌دانید در کسب مهارت خواندن قرآن، در دوره‌ی ابتدایی بیش‌تر روخوانی قرآن و در دوره‌ی راهنمایی روان‌خوانی مورد نظر است. روخوانی قرآن از دو مرحله‌ی بخش‌خوانی و شمرده‌خوانی تشکیل می‌شود و روان‌خوانی نیز خواندن قرآن به صورت عادی و با سرعت معمولی است. (گاهی نیز هر سه مرحله‌ی بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی و روان‌خوانی را روخوانی یا خواندن قرآن در نظر می‌گیرند). نکته‌ی بسیار مهمی که حتماً در آموزش خواندن قرآن باید مورد توجه باشد، این است که اگر دانش‌آموزی مرحله‌ی روخوانی (بخش‌خوانی و شمرده‌خوانی) را به خوبی فرا نگرفته باشد و نتواند ترکیب‌های نسبتاً دشوار برخی از عبارت‌های قرآنی را به روش بخش‌خوانی یا شمرده‌خوانی بخواند و این‌گونه مشکلات خود را رفع کند، همیشه در روخوانی آیات قرآن مشکل خواهد داشت؛ هر چند که ممکن است آیات یک درس را روان و خوب بخواند.

از این رو، دبیران گرامی به ویژه در جلسات اول باید با ارزش‌یابی تشخیصی، سطح توان کلی دانش‌آموزان خود را بسنجند. البته انتظار می‌رود که مرحله روخوانی در دوره‌ی ابتدایی طی شده باشد ولی به هر حال با وجود مشکلاتی ممکن است برخی از دانش‌آموزان هنوز به تمرین در مرحله‌ی روخوانی یعنی بخش‌خوانی و شمرده‌خوانی نیازمند باشند. اگر تعداد این افراد در کلاس زیاد باشد، معلم باید چند جلسه در این زمینه کار کند تا مشکل روخوانی آنان حل شود و به علاوه، در طول سال تحصیلی هر گاه نیاز باشد در این باره تذکر دهد و تمرین‌های لازم را طرح و حل کند. اگر تعدادی از دانش‌آموزان این مشکل را داشته باشند، معلم می‌تواند با اختصاص دادن زمان خاصی به آنها، ایشان را به سطح کلاس برساند.

اینک به بیان روش خاص آموزش قرائت (روان‌خوانی) آیات دروس می‌پردازیم.

آیات هر درس به صورت قرائت آموزشی و هر جمله دوبار در نوار صوتی ارائه شده است. کلمه‌ها و ترکیب‌های مشکل درس که زیر آنها خط کشیده شده است نیز، بازخوانی شده‌اند.

دانش‌آموزان، ابتدا هر آیه و عبارت قرآنی را گوش می‌دهند، به آیات درس نگاه می‌کنند و خط می‌برند؛ سپس، آن عبارت را شبیه نوار و همراه با آن تکرار می‌کنند. به این ترتیب، گوش آنها با تلفظ و نظم و آهنگ قرائت مأنوس می‌شود، چشم آنها با ترکیبات حروف و علایم کلمه‌ها آشنا می‌گردد و زبان آنها با بیان صحیح کلمات و آیات عادت می‌کند. در نتیجه، به طور نسبی می‌توانند شبیه نوار بخوانند یا حداقل روان‌خوانی قرآن را به طور کامل فراگیرند.

آیات هر درس با توجه به مراحل و نکات زیر تدریس می‌شود.

- ۱- دبیر محترم دستگاه ضبط صوت و محل آیات درس را در نوار، قبل از ورود به کلاس آماده می‌کند.
- ۲- پیش قرائت؛ از دانش‌آموزان می‌خواهیم که آیات درس را ظرف چند دقیقه به صورت آهسته بخوانند و به طور نسبی با کلمه‌ها و ترکیب‌های آیات آشنا شوند.

۳- تمرین با نوار؛ ضبط صوت را روشن می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با نگاه کردن به متن آیات درس، هر عبارت را ابتدا گوش کرده سپس همراه نوار و به صورت دسته جمعی، شبیه نوار بخوانند.

۴- کلمه‌ها و ترکیباتی که زیر آن‌ها خط کشیده شده است نیز یک بار شنیده و بار دیگر همراه با نوار خوانده می‌شوند.

تذکر: دبیر محترم نباید اصطلاح "مشکل" را درباره‌ی کلمه‌ها و ترکیباتی که زیر آن‌ها خط کشیده شده است. برای دانش‌آموزان به کاربرد و مشکل بودن را به آن‌ها القا کند بلکه باید بگوید که به کلماتی که زیر آن‌ها خط کشیده شده است، دوباره با دقت گوش دهند و آن‌ها را تکرار کنند. در صورت نیاز، می‌توانید این گونه ترکیب‌ها را روی تخته بنویسید و با اشاره به بخش‌های آن، از دانش‌آموزان بخواهید آن‌ها را همه با هم به صورت بخش و بخش و سپس شمرده بخوانند.

۵- در حین تمرین قرائت با نوار، دانش‌آموزان به متن آیات نگاه می‌کنند و با وسیله‌ی مناسب کلمات قرآن را نشان می‌دهند؛ به علاوه با نوار همراهی می‌کنند و شبیه آن می‌خوانند. دبیر محترم به افرادی که خط نمی‌برند، با نوار همراهی نمی‌کنند، نمی‌خوانند، تندتر یا کندتر از نوار می‌خوانند و یا کم توجهی یا بی توجهی می‌کنند، به شیوه‌ی مناسب و با مهربانی تذکر می‌دهد و توجه آن‌ها را به تمرین منظم با نوار جلب می‌کند.

۶- خوب است برای خواندن عبارت‌های بلند، تذکر داده شود که دانش‌آموزان آماده شوند و نفس عمیقی بگیرند.

۷- پس از تمام شدن زمان تمرین قرائت با نوار، ضبط صوت را خاموش می‌کنیم.

۸- فردخوانی و ارزش‌یابی اولیه: از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک سطر از آیات درس را به طور منظم و صحیح بخوانند. اشکالات احتمالی آن‌ها را به شیوه‌ی مناسب اصلاح می‌کنیم و مقابل اسم آن‌ها علامت می‌زنیم تا بدانیم مهارت قرائت هر کدام در چه سطحی است. آن‌گاه توصیه‌های لازم را به آنان گوشزد می‌کنیم.

چند تذکر

۱- در مواردی که سطر، کوتاه و ساده است، دانش‌آموز می‌تواند دو یا سه سطر بخواند.

۲- مناسب است ابتدا افراد قوی‌تر و سپس افراد ضعیف‌تر و خجالتی بخوانند؛ به این ترتیب، افراد ضعیف، آمادگی بیشتری پیدا می‌کنند و به تدریج از ترس و اضطراب آن‌ها کاسته می‌شود.

۳- بهتر است عبارت‌های طولانی و مشکل را ابتدا افراد قوی‌تر و عبارت‌های کوتاه و ساده را افراد ضعیف‌تر بخوانند؛ به این ترتیب، افراد ضعیف‌تر نیز احساس توانایی و موفقیت خواهند کرد.

با انجام مراحل یاد شده، تدریس قرائت آیات درس پایان می‌گیرد. همان طور که قبلاً گفته شد، ممکن است این فعالیت تا ۴۰ دقیقه در کلاس ادامه یابد و با تمرین کافی، هم برخی از نواقص گذشته‌ی دانش‌آموزان برطرف شود و هم مهارت‌های لازم در آنان شکل گیرد و تقویت شود. پس از پایان یافتن این بخش، برای انجام تکلیف و فعالیت‌های خارج از کلاس مربوط به بخش قرائت تذکرات لازم ارائه می‌شود.